

ANALYSIS OF ALEKSANDR FAYNBERG'S POEM "CHIMYON"

Erkinboyeva Aziza Ruslonovna

Uzbekistan State World Languages University, Faculty of

Foreign Language and Literature (English), 2nd-year student

azizaruslonovna@gmail.com

ABSTRACT

This article provides an in-depth analysis of Aleksandr Faynberg's poem Chimyon. The study examines the poem's depiction of natural landscapes, the interplay of colors and light, and the harmony with human emotions. Each stanza is analyzed in detail, focusing on Faynberg's artistic style, use of metaphors, personification, and phonetic devices to reveal the connection between nature and human psyche. Furthermore, the research identifies the poem's main themes: the transience of the autumn season, the beauty of nature, and the emotional resonance with human mood. Combining scientific and literary approaches, the article enables readers to understand the aesthetic and emotional significance of Faynberg's poetry. The study also highlights Faynberg's place in Uzbek literature, his creative style, and the importance of nature depiction in his work.

Keywords: Chimyon, poem analysis, natural landscape, human psyche, metaphor, personification, literary style

ALEKSANDR FAYNBERG'NING "CHIMYON" SHE'RI TAHLILI

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola Aleksandr Faynbergning Chimyon she'rini chuqur tahlil qiladi. Tadqiqotda she'rning tabiiy manzaralari, rang-baranglik va yorug'lik tasvirlari, shuningdek, inson ruhiyatining nozik his-tuyg'ulari bilan uyg'unligi o'rganiladi. Har bir bayt baytma-bayt ko'rib chiqilib, Faynbergning badiiy uslubi, metaforalari, personifikatsiya va fonetik vositalari orqali tabiat va inson ruhiyati orasidagi bog'liqlik tahlil qilinadi. Shu bilan birga, maqola she'rning mavzusi – kuz faslining o'tkinchiligi, tabiat go'zalligi va inson kayfiyatining uyg'unligini aniqlaydi. Tadqiqotda ilmiy va badiiy yondashuvlar uyg'unlashgan bo'lib, o'quvchi Faynberg she'riyatining estetik va hissiy jihatlarini tushunishi mumkin. Maqola o'zbek adabiyotida Faynbergning o'rni, uning ijodiy uslubi va she'riyatdagi tabiat tasvirining ahamiyatini yoritadi.

Kalit so'zlar: Chimyon, she'r tahlili, tabiat manzarasi, inson ruhiyati, metafora, personifikatsiya, badiiy uslub

АНАЛИЗ СТИХОТВОРЕНИЯ АЛЕКСАНДРА ФАЙНБЕРГА «ЧИМЬОН»

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлен подробный анализ стихотворения Александра Файнберга Чимьон. Исследование рассматривает изображение природных ландшафтов, сочетание цвета и света, а также гармонию с человеческими эмоциями. Каждая строфа анализируется подробно с акцентом на художественный стиль Файнберга, использование метафор, персонификацию и фонетические средства, чтобы показать связь природы и

человеческой психики. Кроме того, работа выявляет основные темы стихотворения: преходящесть осеннего времени, красоту природы и эмоциональное созвучие с настроением человека. Объединяя научный и литературный подходы, статья позволяет читателям понять эстетическое и эмоциональное значение поэзии Файнберга. Исследование также подчеркивает место Файнберга в узбекской литературе, его творческий стиль и важность изображения природы в его произведениях.

Ключевые слова: Чимьон, анализ стихотворения, природный пейзаж, человеческая психика, метафора, персонификация, художественный стиль

Aleksandr Faynberg – o‘zbek adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri bo‘lib, uning she‘riyati go‘zallik, tabiiy obrazlar va inson ruhiyatining nozik jihatlarini uyg‘un tarzda ifodalashi bilan ajralib turadi. Faynberg ijodida tabiatning go‘zalligi va insonning ichki dunyosi orasidagi bog‘liqlik asosiy mavzulardan biridir. Ufq, tog‘, irmoq, shamol kabi tabiiy obrazlar uning she‘rlarida nafaqat dekorativ vazifa bajaradi, balki inson his-tuyg‘ularini ifodalashda vosita sifatida ishlatiladi. Yuqoridagi she‘r misolida Faynbergning tabiatga bo‘lgan muhabbati, uning tafsilotlarni sezish va his qilish qobiliyati aniq ko‘rinadi. Masalan, “Ufq jomining gardishini Chimyon oqartirar qor bilan ishqab” misrasi tabiiy manzarani jonli tasvirlaydi, shu bilan birga, inson ruhiyatidagi tinchlik va mulohaza hissini uyg‘otadi.

Ufq jomining gardishin Chimyon
Oqartirar qor bilan ishqab.
Yashnab ketar, yaltirar har yon,
Kumush naqsh zarb etilar toshga.

Ushbu baytda Faynberg tabiat manzarasini juda jonli va rang-barang uslubda tasvirlaydi, unda ufqning kengligi va tog‘ning qor bilan qoplangan tevaragi o‘quvchiga vizual jihatdan aniq yetkaziladi, shuningdek, har bir element – Chimyon tog‘ining qor bilan oqartirilgan manzarasi, har yonning yashnashi va yaltirashi, hamda toshlarga kumush naqshlar zarb etilishi – tabiatning go‘zalligini ko‘rsatish bilan birga, inson ruhiyatidagi xotirjamlik va mulohazani uyg‘otadi. Faynbergning bu baytdagi uslubi oson va tushunarli bo‘lishi bilan bir qatorda, tasvirlarga chuqur emotsional ohang beradi, ya‘ni o‘quvchi nafaqat ko‘radi, balki his qiladi va tabiat manzarasi orqali ichki kayfiyatning tinchligi va estetik zavqni his etadi. Shu baytda tabiiy elementlar bir-biri bilan uyg‘unlashib, tabiiy ritm va ohang yaratadi, bu esa she‘rni faqat vizual emas, balki hissiy tajriba manbai sifatida ham qimmatli qiladi.

Irmoq chopar tog‘ning qo‘ynidan,
Qoyalardan taralar shu‘la.
Bahaybat mis tog‘ning bo‘ynidan
Chuvalanib tushar zar tola.

Ushbu baytda Faynberg tog‘ va irmoq manzarasini jonli, dinamik tarzda tasvirlaydi; irmoqning tog‘ qo‘ynidan chopishi va qoyalardan taralayotgan shu‘la tabiatning harakatchanligini his qildiradi, shuningdek, mis tog‘ning bo‘ynidan chuvalanib tushayotgan zar tola tasviri orqali tabiatning bezakli va nafis tafsilotlari o‘quvchida chuqur taassurot uyg‘otadi. Bu baytda tabiiy manzarani tasvirlash bilan birga, inson ruhiy kayfiyatini aks ettirishga intilish seziladi, ya‘ni tabiatning kuchi va go‘zalligi o‘quvchida hayrat va zavq uyg‘otadi, shuningdek, tasvirlardagi yorqinlik va dramatik effekt baytni ritmik va vizual jihatdan jonlantiradi. Shu bilan

birga, Faynbergning badiiy uslubi sodda va samimiy bo'lib, u murakkab tasvirlarni ham oson va tushunarli uslubda ifodalaydi, bu esa she'rni o'quvchi uchun hissiy tajriba manbaiga aylantiradi.

Tuman ham tarqaldi, kun oynadek sof,
Go'zallik namoyon ayladi o'zin:
Oltin kuz misoli billurdek shaffof,
Oltin kuz misoli g'ijjakdek hazin.

Bu baytda Faynberg tabiatning o'zgaruvchan holatini va mavsumlarning kelishini nozik ohangda ifodalaydi, tuman tarqalishi va kunning oynadek sof bo'lishi orqali kuzning tiniq va sokin kayfiyatini yaratadi; oltin kuz misollari orqali rang-baranglik va shaffoflik hissi berilib, shu bilan birga g'ijjakdek hazin obrazlari o'quvchida melankolik va nostalgik kayfiyat uyg'otadi. Baytda rang va yorug'likning sintezidan foydalangan holda Faynberg nafaqat vizual manzara yaratadi, balki inson ruhiyatidagi his-tuyg'ularni, ayniqsa kuzning o'tkinchiligi va hayotning o'zgaruvchanligini his ettiradi. Shu tarzda, har bir tasvir baytni estetik va hissiy jihatdan boy qiladi, o'quvchi kuzning nafis go'zalligi bilan birga insoniy emotsiyalarni ham his qiladi.

Yoz charxpalak uchmas endi taltayib,
Bog'larda tebranmas endi arg'imchoq.
Yalang'och daraxtlar ingichka, zaif,
Ufqqa yonboshlar quyosh erinchoq.

Bu baytda yozning tugashi va kuzning kelishi orqali tabiiy o'zgarishlar tasvirlanadi, yozning charxpalaklarining uchmasligi va bog'lardagi arg'imchoqlarning tebranmasligi tabiatning sokinlashgan holatini bildiradi, shuningdek, yalang'och daraxtlarning ingichkaligi va zaifligi hamda quyoshning ufqqa yonbosh bo'lishi kuzning sust va mulohazali kayfiyatini ifodalaydi. Baytda tabiatning har bir detali inson ruhiy holatini aks ettiruvchi vosita sifatida ishlatilgan bo'lib, o'quvchida vaqtning o'tkinchiligi va mavsumlarning almashuvini chuqur his qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, Faynbergning uslubi oson tushunarli bo'lishiga qaramay, tasvirlarning emotsional ohangi baytni juda boy va estetik qiladi, bu esa she'rni nafaqat vizual, balki hissiy tajriba sifatida qadrlil qiladi.

Ko'zda yosh, bosadi derazaga yuz,
Jovdirab-jovdirab boqar misli qush,
Boshin chayqab-chayqab pichirlaydi kuz:
"Xayr-xo'sh, xayr-xo'sh, xayr-xo'sh..."

Ushbu baytda inson ruhiy holati tabiat tasviri orqali ifodalanadi; ko'zdagi yosh va derazaga qarash insonning ichki hissiyotlarini, kuzning boshini chayqab-pichirlayotgan tabiat bilan uyg'unlashtiradi, shuningdek, "xayr-xo'sh" takroriyiligi melankolik kayfiyatni kuchaytirib, o'quvchida xayrlashish va o'tkinchilikni his qilish imkonini beradi. Bayt orqali Faynberg inson va tabiat o'rtasidagi uyg'unlikni ko'rsatadi, ya'ni tabiatning nozik va sokin kayfiyati inson ruhiy holati bilan uzviy bog'lanadi. Shu bilan birga, baytdagi ritm va fonetik takrorlar o'quvchida hissiy ohangni kuchaytiradi va she'rni estetik jihatdan yanada jonli qiladi.

Sokin kuy taralar shamol changida,
Yaproqlar tosh yo'lda o'yinga tushar.

Sirli changʻichilar sariq changʻida
“Shitir-shitir” qilib tomlardan oshar.

Bu baytda Faynberg shamolning va yaproqlarning harakati orqali tabiatning jonli va sirli xususiyatini aks ettiradi; sokin kuy taralayotgan shamol va tosh yoʻlda oʻynayotgan yaproqlar tasviri oʻquvchiga kuzning sokin, ammo dinamik manzarasini koʻrsatadi, shuningdek, sirli changʻichilar va “shitir-shitir” tovushi orqali baytga tovushli effekt kiritilib, tabiat va oʻquvchining hissiy tajribasi birlashtiriladi. Shu tarzda, bayt nafaqat vizual, balki akustik jihatdan ham boy boʻlib, oʻquvchi tabiatning goʻzalligini va uning inson ruhiyati bilan uygʻunligini chuqur his qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Faynberg, A. Chimyon. Toshkent: Adabiyot nashriyoti, 2005. – Sheʼrning asl matni va badiiy tafsilotlari.
2. Faynberg, A. Tanlangan sheʼrlar. Toshkent: Sharq nashriyoti, 2010. – Shoirning umumiy ijodiy uslubi va tabiiy obrazlari.
3. Karimov, M. Oʻzbek sheʼriyatida tabiiy manzaralar. Toshkent: Fan, 2012. – Faynberg sheʼriyatidagi tabiat tasviri tahlili.
4. Tursunov, R. Sheʼriyat va inson ruhiyati. Toshkent: Ilm, 2015. – Inson ruhiyati va tabiat uygʻunligi haqida ilmiy tadqiqot.
5. Saidov, O. Aleksandr Faynberg ijodiy merosi. Toshkent: Ilm-fan, 2018. – Shoirning oʻziga xos uslubi va badiiy xususiyatlari.
6. Internet manbasi: <https://uzliterature.uz/faynberg> – Faynberg ijodi va sheʼrlarining onlayn resursi.

